

УДК 159.923:343.83

Сергій СТРИХА,

*Інститут кримінально-виконавчої служби, м. Київ***АПРОБАЦІЯ ТРЕНІНГОВОГО КУРСУ
“ВПЕВНЕНОСТІ У СОБІ” ДЛЯ РОЗВИТКУ
ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ РИС
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПСИХОЛОГІВ
ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВ**

Стаття присвячена розгляду результатів апробації тренінгового курсу “Впевненості у собі”, який розроблений для розвитку важливих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ, що необхідні для виконання професійних обов’язків в особливих умовах діяльності.

У статті визначено ієрархію ступеня загрозовості особливих умов діяльності майбутніх офіцерів-психологів, що ускладнюють виконання ними своїх функціональних обов’язків. Приділена увага визначеним важливим індивідуально-психологічним рисам майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ, які дозволили удосконалити їх психограму.

Ключові слова: *тренінговий курс “Впевненості у собі”, індивідуально-психологічні риси, майбутні офіцери-психологи пенітенціарних установ, удосконалено, апробовано, ієрархія ступеня загрозовості.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. *Умови будь-якої діяльності різних фахівців можуть суттєво, а іноді й докорінно відрізнятися між собою. Різниця полягає у характері діяльності, що виконується, у ступені шкідливості та небезпеки для спеціалістів, а також у спроможності самих фахівців виконувати завдання за призначенням.*

© Стриха С.

Діяльність офіцерів-психологів пенітенціарних установ здійснюється в особливих умовах, які здатні перешкоджати нормальному виконанню ними своїх професійних обов'язків. Саме тому ми звернули увагу на необхідність підготовки майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ до дій у нестандартних і нештатних ситуаціях, де чітко визначені правильні дії.

Виконання професійних функцій офіцерами-психологами пенітенціарних установ в особливих умовах вимагає від них наявність відповідних якостей, що сприяють успішному виконанню ними необхідних дій. Ефективність діяльності визначених фахівців безперечно залежить від наявності у них відповідних індивідуально-психологічних рис, які дозволяють їм своєчасно виконувати поставлені завдання, бути врівноваженими та наполегливими у вирішенні ситуацій, що виникають, спроможними долати перешкоди різного ступеня складності.

Огляд літературних джерел, проведене нами респондентне та експертне опитування виявили загрозливі фактори діяльності офіцерів-психологів пенітенціарних установ, що перешкоджають покращенню їх професійної діяльності. Ми також врахували думки респондентів щодо особливих умов діяльності та використовували складні ситуації, які ми включали у завдання для респондентів, що виникали у офіцерів-психологів пенітенціарних установ під час їх професійної діяльності.

Саме в умовах підвищеного ризику діяльності майбутні офіцери-психологи пенітенціарних установ повинні мати достатньо розвинені індивідуально-психологічні риси, що допомагають їм виконувати власні професійні функції досить вдало та впевнено.

Розмаїття поглядів на природу впевненості особистості дає нам підстави вести мову про те, що впевненість людини у власних діях та поведінці охоплює: відчуття, почуття та переживання людини; структурні знання особистості; прогнозування власної подальшої діяльності; різні типи активності людини; індивідуальні риси; потребу у визнанні; регулятивні властивості [1–6].

Ураховуючи те, що визначені нашими респондентами індивідуально-психологічні риси, у переважній більшості, відповідають стилю впевненої поведінки, спонукали нас окрім ціннісної, когнітивної та

інструментальної складової поведінки розглянути емоційну (емоційно-вольова стійкість) і регуляційну (вольове домінування, самоконтроль поведінки) складові.

Метою статті є апробація тренінгового курсу “Впевненості у собі”, розробленого на основі визначення індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ, діяльність яких здійснюється в особливих умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Завдання статті полягають у визначенні ієрархії ступеня загрозливості особливих умов діяльності майбутніх офіцерів-психологів, що ускладнюють виконання ними своїх функціональних обов’язків; важливих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ, що дозволить удосконалити психограму офіцерів-психологів пенітенціарних установ, і спроможності розглянути результати апробації тренінгового курсу “Впевненості у собі” з точки зору покращення кількісних показників індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ.

Згідно з дослідженнями В. О. Лефтерова визначено екстремальні чинники діяльності працівників МВС України, серед яких: загроза життю та здоров’ю, затримання злочинців, застосування зброї та спецзасобів, забезпечення правопорядку в період масових заходів, ліквідація наслідків стихійних лих і надзвичайних ситуацій тощо. Діяльність у цих ризиконебезпечних, складних умовах вимагає від фахівців максимального психічного та фізичного напруження, ставить високі вимоги до рівня професійної підготовленості та потребує цілеспрямованого розвитку їх особистісних і професійних якостей [7].

Особливі умови діяльності можна характеризувати за такими ознаками:

- робота в унікальних умовах, пов’язаних із небезпекою для життя;
- висока “цінність” (відповідальність) прийнятих рішень;
- ускладнення виконуваних функцій;
- збільшення темпу діяльності;

монотонність роботи в умовах очікування сигналу до екстрених дій (так звана праця очікування);

поєднання різних за цілями дій в одній діяльності (поєднана чи роздвоєна діяльність);

переробка значних обсягів і потоків інформації (перевантаження інформацією);

дефіцит часу на виконання необхідних дій;

ускладнені фактори робочого середовища тощо [8].

Відповідно до пропонованих вище характеристик особливих умов діяльності необхідно додати умови діяльності, в яких виконує свої професійні обов'язки офіцер-психолог пенітенціарних установ:

відслідковування декількох процесів, що змінюються упродовж певного часу;

сприйняття і опрацювання різноманітної (різноспрямованої) інформації великого обсягу, що, як правило, має емоційне забарвлення (відповідно до рівня стресостійкості особистості);

значна кількість переключення уваги, що характеризується динамічністю ситуації, і необхідність запам'ятовування значної кількості інформації;

брак часу для аналізу значущої інформації і прийняття відповідальних рішень;

підвищена відповідальність за прийняті та реалізовані рішення в екстремальних ситуаціях;

тривала концентрація, інтенсивність і напруженість уваги, пам'яті та мислення, емоційних та вольових процесів організму упродовж тривалого часу;

виникнення проблемних ситуацій в умовах часових і ресурсних обмежень тощо.

Аналіз умов діяльності психолога пенітенціарної установи ми будемо здійснювати з урахуванням таких ознак:

виконання ускладнених функцій;

висока відповідальність за прийняті рішення;

дефіцит часу на виконання необхідних дій;

переробка значних обсягів інформації;

стресогенність умов діяльності;

вірогідна монотонність роботи.

Поранення та загибель колег по роботі, висока ціна помилки дій спеціаліста та значна кількість психотравмуючих чинників склали ту ієрархію ступеня загрозовості особливих умов діяльності майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ, що ускладнюють виконання ними своїх функціональних обов'язків.

Однією з ключових ознак аналізу умов професійної діяльності є визначення впливу особливих умов на діяльність психолога, особливо його індивідуальних характеристик (розумових здібностей, емоційно-вольової стабільності, ціннісно-мотиваційних орієнтацій, комунікативних можливостей, а також особистісних особливостей).

З'ясувавши ієрархію загрозовості особливих умов професійної діяльності офіцерів-психологів пенітенціарних установ, з якими можуть зіткнутися майбутні офіцери-психологи, досить доречним є визначення індивідуально-психологічних особливостей, а у нашому випадку – індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ. Визначення індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ дасть нам підстави щодо вдосконалення психограми офіцера-психолога пенітенціарної установи.

За аналізом наукової літератури щодо професіографічного аналізу професійної діяльності психологів ми, на жаль, не знайшли у відкритому друці професіограми психолога саме офіцерів-психологів пенітенціарних установ. Нами були розглянуті підходи таких вчених, як: М. Ануфрієв, В. Барко, Є. Потапчук, В. Бодров, О. Кобець, Д. Олександров, С. Корсун, В. Криволапчук та інші. На основі цих підходів ми створили професіограму, що дозволила нам удосконалити психограму офіцера-психолога пенітенціарної установи.

Здійснивши аналіз моделей професіограм, ми визначили власну модель професіограми фахівця пенітенціарної системи, що містить:

загальні відомості про професію;

виробничу характеристику професії, опис трудового процесу (знаряддя праці чи технології, за допомогою яких виконується робота, вказується рівень фізичного і психологічного напруження (значне, помірне, незначне), робоча поза тощо;

санітарно-гігієнічні умови праці;
психограму, тобто характеристику психологічних вимог професії до людини з виділенням основних і бажаних психічних особливостей, а також психофізіологічних протипоказань.

Серед психологічних і психофізіологічних вимог основними є такі:

типологічні особливості (сила, врівноваженість, рухливість нервових процесів);

сенсорні риси (гострота зорової, слухової, тактильної чутливості);

швидкість розпізнавання сигналів;

увага (концентрація, розподіл, переключення, стійкість);

пам'ять (особливості, обсяг);

мислення (аналіз, синтез, абстракція);

емоційно-вольова сфера (емоційна стійкість, здатність до ефективної діяльності в екстремальних умовах тощо);

особистісні риси (організованість, здатність до співробітництва, комунікативні риси, відповідальність, інноваційність тощо) [9].

На основі вимог професії ми можемо запропонувати такий зміст професіограми психолога пенітенціарної установи.

Загальні відомості про професію та її динаміку. Психолог установи займається вивченням індивідуально-психологічних рис засуджених та розробляє індивідуальні адаптаційні та психокорекційні програми для них. Здійснює психологічне вивчення засуджених та надає рекомендації щодо налагодження виховного процесу з засудженими. Організує психоконсультаційну роботу з засудженими та здійснює психокорекційну роботу з ними. Надає рекомендації персоналу щодо індивідуальної роботи з конкретними засудженими. Здійснює контроль та корекцію виконання наданих персоналу рекомендацій до виховання засуджених. Аналізує та узагальнює отримані результати за основними видами професійної діяльності.

Психолог установи взаємодіє зі своїм керівництвом у питаннях корекції та звітності власної діяльності, з іншими співробітниками в питаннях надання рекомендацій щодо адаптації засуджених та виховного процесу з ними.

Виробнича характеристика професії, опис трудового процесу. Професійна діяльність психолога передбачає здебільшого розумову та виховну діяльність. Рівень фізичного та психічного напруження у різні періоди робочого дня може коливатись між помірним та значним. Робоча поза переважно сидяча.

Санітарно-гігієнічні умови праці. Значна частина робочого часу психолога пов'язана з роботою у закритому приміщенні під час виховної роботи з засудженими. Умови праці психолога визначаються, як достатні.

Психологічні та психофізіологічні вимоги професії:

типологічні особливості (сила і слабкість нервової системи, врівноваженість – не врівноваженість нервової системи, рухливість – інертність нервових процесів);

сенсорні риси (гострота зору може бути від середнього рівня зору до високого, мати гарний слух, середній чи високий рівень тактильної чутливості);

швидкість розпізнавання сигналів має бути достатньо високою, для швидкого прийняття рішення;

увага (висока концентрація, розподіл, переключення та стійкість);

пам'ять (середній та високий рівень запам'ятовування необхідної інформації, значний обсяг пам'яті для запам'ятовування професійно необхідної інформації);

мислення (високий рівень аналітичного мислення, синтезу інформації та абстрактного мислення, розвинена інтуїція, уміння прогнозувати, критичність до інформації);

емоційно-вольова сфера (високий рівень емоційно-вольової стійкості та врівноваженості, здатність до ефективної діяльності в особливих умовах діяльності пенітенціарних установ);

комунікативні здібності (уміння встановлювати та підтримувати психологічний контакт, уміння розуміти внутрішній світ засудженого, його особливості, мотиви, наявний психічний стан);

особистісні риси (зібраність, організованість, здатність до співробітництва, комунікативні риси, відповідальність, інноваційність, доброзичливість, вміння слухати і ясно висловлювати свої думки,

здатність контролювати себе, наполегливість та принциповість у відстоюванні прийнятих рішень).

Протипоказання до професії. Протипоказання до професії мають відповідні напрями, а саме:

розумові (інтелектуальні) неспроможність робити правильні висновки з аналізу інформації, функціонування лише у репродуктивному форматі, порушення мислення, неспроможність зробити висновки зі значної кількості інформації);

емоційно-вольові (надмірна емоційність, депресивність, несамостійність, дратівливість, низький рівень емоційно-вольової стійкості, піддатливість емоційним зривам);

ціннісно-мотиваційні (низький рівень моральності особистості, користоловство, зневажливе ставлення до оточення, схильність до уникнення невдач, брехливість);

комунікативні (вразливість, уникнення спілкування з оточенням, неспроможність ясно висловлювати власні думки, зверхність ставлення до оточення);

особистісні (замкненість, залежність від інших, пасивність, песимізм, низька соціальна адаптованість, занижена самооцінка, агресивність, надмірна дратівливість).

Особливістю удосконаленої нами психограми стало те, що ми пропонуємо враховувати такі індивідуально-психологічні риси офіцерів-психологів, як: емоційно-вольова стійкість, рівень інтелекту, самоконтроль поведінки та наполегливість у досягненні мети. Саме ці показники повинні мати високий рівень їх прояву.

Звісно, визначення ієрархії загрозливих особливих умов діяльності, індивідуально-психологічних рис, що дали можливість удосконалити психограму офіцера-психолога пенітенціарної установи, зумовлювалось необхідністю розвитку саме визначених у нашому дослідженні важливих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ. Для їх розвитку нами був розроблений та апробований тренінговий курс "Впевненості у собі", який дав нам можливість отримати позитивні зрушення щодо поліпшення індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ.

Сам тренінговий курс містив п'ять тренінгів, що мали відповідну направленість, а саме:

мета першого тренінгу полягала у визначенні змісту та сутності проблематики впевненості особистості у собі, непевності, агресивності та ухилення від вирішення професійних ситуацій, що виникають;

на другому тренінгу було визначено особливості різних стилів поведінки оточення, визначення тих ознак, які заважають впевненій поведінці учасників тренінгового курсу;

під час третього тренінгу майбутні офіцери-психологи пенітенціарних установ позитивно переосмислювали власну поведінку у складних професійних ситуаціях та відбувалось формування оптимальних моделей впевненої поведінки учасників тренінгового курсу;

четвертий тренінг було присвячено практичному відпрацюванню оптимальних дій під час подолання складних професійних ситуацій;

метою п'ятого тренінгу, останнього із загального циклу тренінгового курсу, було опрацювання набутого досвіду впевненої поведінки та створення індивідуального для кожного учасника тренінгового курсу, програми вдосконалення стилю впевненої поведінки під час подолання складних ситуацій.

На основі апробування тренінгового курсу “Впевненості у собі” та дослідження початкових і кінцевих кількісних показників важливих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ (емоційно-вольова стійкість, рівень інтелекту, самоконтроль поведінки та наполегливість у досягненні мети) нами були визначені межі змін цих рис у контрольній та експериментальній групі.

У майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ контрольної групи відбулися позитивні зрушення домінантних індивідуально-психологічних рис на рівні покращення кількісних показників:

фактора С (емоційно-вольова стійкість) – з 6,6 до 7,5, що становить зміни кількісного показника на 0,9, є меншим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 1,1 одиниці (у разі критичного значення показника $\geq 2,05$ по групі);

IQ (рівень інтелекту) – з 44,9 до 50,1, що становить зміни кількісного показника на 5,2 є більшим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 2,3 одиниці (у разі критичного значення показника $\geq 2,05$ по групі);

фактора В (інтелект) – з 4,7 до 5,6, що становить зміни кількісного показника на 0,9, є більшим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 2,8 одиниці (у разі критичного значення показника $\geq 2,05$ по групі);

фактора Q3 (самоконтроль поведінки) – з 5,2 до 5,9, що становить зміни кількісного показника на 0,7, є меншим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 1,0 одиницю (у разі критичного значення показника $\geq 2,05$ по групі);

фактора Е (наполегливість-покірність) – з 8,1 до 6,5, що становить зміни кількісного показника на -1,6, є меншим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 2,3 одиниці (у разі критичного значення показника $\geq 2,05$ по групі);

Мд (мотивація досягнення успіху) – з 11,2 до 10,9, що становить зміни кількісного показника на -0,3, є меншим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 0,4 одиниці (у разі критичного значення показника $\geq 2,05$ по групі).

Відповідно до отриманих результатів можна стверджувати, що зміни важливих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ на статистично-значущому рівні не є достовірними, оскільки респонденти цієї групи не проходили тренінговий курс та не мають позитивних змін визначених рис, що поліпшують виконання майбутніми офіцерами-психологами пенітенціарних установ своїх професійних обов'язків. Єдиний показник, який зазнав позитивних змін, є показник інтелекту, зрушення якого можна віднести до необхідності виконання програми навчального процесу за фахом та опанування нового матеріалу. У майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ експериментальної групи відбулися позитивні зрушення важливих індивідуально-психологічних рис:

фактора С (емоційно-вольова стійкість) – з 7,7 до 9,4, що становить зміни кількісного показника на 1,7, є більшим за критичне

значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 4,0 одиниці (у разі критичного значення показника $\geq 2,04$ по групі);

IQ (рівень інтелекту) – з 46,6 до 53,8, що становить зміни кількісного показника на 7,2, є більшим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 7,0 одиниць (у разі критичного значення показника $\geq 2,04$ по групі);

фактора В (інтелект) – з 5,9 до 7,2, що становить зміни кількісного показника на 1,3, є більшим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 3,9 одиниць (у разі критичного значення показника $\geq 2,04$ по групі);

фактора Q3 (самоконтроль поведінки) – з 7,1 до 8,7, що становить зміни кількісного показника на 1,6, є більшим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 3,7 одиниць (у разі критичного значення показника $\geq 2,04$ по групі);

фактора Е (наполегливість-покірність) – з 8,2 до 8,9, що становить зміни кількісного показника на 0,7, є меншим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 1,4 одиниці (у разі критичного значення показника $\geq 2,04$ по групі), що свідчить про тенденцію до позитивних змін на рівні статистичної значущості;

Мд (мотивація досягнення успіху) – з 11,0 до 12,6, що становить зміни кількісного показника на 1,6, є більшим за критичне значення показника (на рівні статистичної значущості $p \geq 0,05$) і складає 2,3 одиниці (у разі критичного значення показника $\geq 2,04$ по групі).

Відповідно до отриманих результатів можна стверджувати, що зміни важливих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ на статистично-значущому рівні є достовірними. Це дає підставу стверджувати про ефективність тренінгового курсу щодо позитивних змін визначених рис, які покращують виконання майбутніми офіцерами-психологами пенітенціарних установ своїх професійних обов'язків.

Висновки. На основі вищевикладеного матеріалу можна зробити такі висновки:

1. Поранення та загибель колег по роботі, висока ціна помилки дій спеціаліста та значна кількість психотравмуючих чинників склали

ту ієрархію ступеня загрозливості особливих умов діяльності майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ, що ускладнюють виконання ними своїх функціональних обов'язків.

2. Нами була удосконалена психограма офіцерів-психологів пенітенціарних установ при врахуванні високого рівня прояву таких індивідуально-психологічних рис: емоційно-вольова стійкість, рівень інтелекту, самоконтроль поведінки та наполегливість у досягненні мети.

3. Результатом апробації тренінгового курсу "Впевненості у собі", розробленого саме для розвитку важливих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ стали позитивні зрушення на статистично значущому рівні ($p \geq 0,05$, у разі критичного значення показника $\geq 2,04$ по групі): фактор С (емоційно-вольова стійкість) на 4,0 одиниці; IQ (рівень інтелекту) на 7,0 одиниць; фактор В (інтелект) на 3,9 одиниць; фактор Q3 (самоконтроль поведінки) на 3,7 одиниць; Мд (мотивація досягнення успіху) на 2,3 одиниці.

Саме ці данні свідчать про те, що тренінговий курс "Впевненості у собі" був вдало апробований та спричинив позитивні зрушення кількісних показників важливих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ, що дозволило удосконалити психограму офіцера-психолога пенітенціарної установи та здатна покращити виконання ним своїх професійних обов'язків у особливих умовах діяльності.

Список використаної літератури

1. Бойко Е. И. Механизмы умственной деятельности / Е. И. Бойко – М. : Наука, 1970. – 195 с.
2. Борневассер М. Стресс в условиях труда / М. Борневассер // Психические состояния : хрестоматия. – СПб. : Питер, 2000. – С. 459.
3. Мішечкіна М. Є. Історичний та психолого-педагогічний аспекти поняття впевненості в собі / М. Є. Мішечкіна // Зб. наук. пр. Бердян. держ. пед. ун-ту. Пед. науки. – 2004. – № 1. – С. 114–123.
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 720 с.

5. Толкунова І. Феномен впевненості як детермінанта діяльності / І. Толкунова // Соціальна психологія. – 2006. – № 3(17). – С. 102–107.

6. Френкин Р. Мотивация поведения : биологические, когнитивные и социальные аспекты / Р. Френкин. – 5-е изд. – СПб. : Питер, 2003. – 651 с.

7. Лефтеров В. О. Особистісно-професійний розвиток фахівців екстремальних видів діяльності: автореф. дис. д-ра психол. наук: 19.00.09 / В. О. Лефтеров ; Університет цивільного захисту України. – Х., 2008. – 37 с.

8. Смирнов Б. А., Психология деятельности в экстремальных ситуациях / Б. А. Смирнов, Е. В. Долгополова. – Х. : Изд-во Гуманитарный Центр. 2007. – 276 с.

9. Барко В. І. Професіографічний опис основних видів діяльності в органах внутрішніх справ України : практичний посібник / В. І. Барко, Ю. Б. Ірхін та інші . – К. : Київський нац. ун-т внутр. справ, ДП “Друкарня МВС”, 2007. – 100 с.

10. Ануфрієв М. І. Професіографічна характеристика основних видів діяльності в органах внутрішніх справ України (кваліфікаційні характеристики професій, професіограми основних спеціальностей) : довідковий посібник / М. І. Ануфрієв, Ю. Б. Ірхін та інші. – К. : МВС України ; КІВС, 2003. – 80 с.

11. Кобець О. В. Професіографічний аналіз діяльності суб'єктів правозастосовної діяльності / О. В. Кобець // Проблеми освіти : наук.-метод. зб. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти. – 2004. – Вип. 38. – С. 280–286 с.

12. Потапчук Є. М. Теоретичні аспекти професіографії діяльності психолога як суб'єкта праці / Є. М. Потапчук // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Психологія. – 2015. – Вип. 1.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Голуб В. П.

Стриха С. В. Апробація тренінгового курсу “Уверенности в себе” для развития индивидуально-психологических черт будущих офицеров-психологов пенитенциарных учреждений

Статья посвящена рассмотрению результатов апробации тренингового курса “Уверенности в себе”, который разработан для развития важных индивидуально-психологических черт будущих офицеров-психологов пенитенциарных учреждений, необходимых для выполнения профессиональных обязанностей в особых условиях деятельности.

В статье определена иерархия угрожающих особых условий деятельности офицеров-психологов, препятствующих выполнению

профессиональных обязанностей. Уделено внимание определенным важным индивидуально-психологическим качествам будущих офицеров-психологов пенитенциарных учреждений, которые позволили усовершенствовать их психограмму.

Ключевые слова: *тренинговый курс “Уверенности в себе”, индивидуально-психологические особенности; будущие офицеры-психологи пенитенциарных учреждений, усовершенствованы, апробированы, иерархия угрожающих особых условий деятельности.*

Strikha S. Approbation of the Training Course “Self-Confidence” for the Development of Individual Psychological Features of Future Officers-Psychologists of Penitentiary Institutions

The article is devoted to the examination of the results of the testing of the self-confidence training course, which is designed for the development of important individual psychological features of future officers-psychologists penitentiary institutions that are necessary for the performance of professional duties in special conditions of activity.

The article defines a hierarchy of threatening special conditions for the activity of officers-psychologists, which impede the performance of professional duties. The attention was paid to the important individual psychological features of future officers-psychologists of penitentiary institutions, which allowed improving their psychogram.

The terms of the professional activity in which the professional officer-psychologist of the penitentiary institutions performs his professional duties can be defined: tracking of several processes that change over a certain period of time; perception and processing of various (multi-directional) information of a large volume, which as a rule has an emotional color (in accordance with the level of stress resistance of the individual); a significant amount of switching attention, characterized by the dynamics of the situation, and the need to memorize a significant amount of information; lack of time to analyze meaningful information and make responsible decisions; increased responsibility for adopted and implemented solutions in extreme situations; prolonged concentration, intensity and tension of attention, memory and thinking, emotional and volitional processes of the organism

for a long time; the emergence of problem situations in terms of time and resource constraints, etc.

Analysis of the conditions of the psychologist of the penitentiary institution was carried out taking into account such features as: the implementation of complicated functions; high responsibility for the decisions made; shortage of time for the necessary actions; processing of significant volumes of information; stressful conditions of activity; probable monotony of work.

Important individual psychological features of officers-psychologists of the penitentiary institutions are as follows: emotional-volitional stability, level of intelligence, self-control of behavior and perseverance in achieving the goal. These indicators should have a high level of their manifestation.

The training course “Self-confidence” was successfully tested and resulted in positive changes in the quantitative indicators of the important individual psychological features of future officers-psychologists, which allowed to improve the psychogram of the officer-psychologist of the penitentiary institution and able to improve the performance of his professional ties in the special conditions of activity.

Keywords: *training course “Self-confidence”; individual-psychological features, future officers-psychologists of penitentiary institutions, improved, tested, threatening special conditions of activity.*